

Nr 79.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggpensioner åt vissa förutvarande lärarinnor; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. J. F. Almkvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMBIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Almkvist anför:

Pensioner till lärarinnor vid privatläroverk utgå i vanliga fall från den för pensionering av sådana lärarinnor inrättade lärarinnornas pensionsanstalt och därjämte ofta från någon, eventuellt båda, av de sedan många år tillbaka förefintliga enskilda pensionsinrättningarna för ifrågavarande lärarinnor. Då de från lärarinnornas pensionsanstalt reglementsenligt utgående pensionerna i de flesta fall uppgå till mycket små belopp, har riksdagen anslagit medel för beredande av tilläggpensioner, avsedda att utöka grund-

Tilläggs-
pensioner åt vissa
förutvarande
lärarinnor.

pensionerna. Föreskrifter beträffande dessa tilläggspensioner lämnades i enlighet med beslut av 1917 års riksdag i kungörelse den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beslötos av 1921 och 1927 års riksdagar vissa ändringar beträffande sistberörda pensioner. De i anledning härav utfärdade bestämmelserna återfinnas i kungörelserna den 18 november 1921 (nr 702) och den 20 maj 1927 (nr 174) angående ändring i vissa delar av förutnämnda kungörelse.

Lärarynnornas pensionsanstalt upprättades genom beslut av 1910 års riksdag, och reglemente för anstalten fastställdes genom en kungörelse den 23 december 1910 (nr 145), vilken trädde i kraft den 1 januari 1911.

För rätt till tilläggspension fordras enligt kungörelsen den 31 december 1917 — i detta avseende innebära kungörelserna den 18 november 1921 och den 20 maj 1927 icke någon ändring av betydelse — dels att vederbörande lärarinna är eller varit delägare i lärarynnornas pensionsanstalt eller ägt rätt att ingå som delägare i nämnda anstalt eller avgått med pension före den 1 januari 1911, dels att hon vid sin avgång under minst 10 tjänstår bestritt sådan tjänstgöring vid enskild läroanstalt, att hon enligt gällande bestämmelser ägt rätt att tillgodoräkna sig densamma för uppflyttning i högre lönegrad.

De bestämmelser i fråga om pensioner åt lärarinnor vid privatläroverken, som sålunda äro givna, äro emellertid ej tillämpliga på alla dylika lärarinnor. Det har nämligen funnits och finnes ännu åtskilliga lärarinnor, som icke tillhört någon pensionskassa och redan avgått från sin tjänst, då bestämmelserna om tilläggspension trädde i kraft. Dessa lärarinnor hava tydligen icke kunnat i vanlig ordning erhålla sådan pension. Åtskilliga lärarinnor av denna kategori hava emellertid genom särskilda beslut av riksdagen erhållit rätt att kunna komma i åtnjutande av tilläggspension, ehuru de ej uppfyllde härför stadgade villkor (se prop. nr 64/1924, nr 76/1925 och nr 155/1927 samt riksdagens skrivelser nr 108/1924, punkt 1, nr 114/1925, punkt 1 och nr 214/1927, punkt 3).

Från ytterligare fem förutvarande lärarinnor hava nu till Kungl. Maj:t inkommit ansökningar, avseende rätt att erhålla tilläggspension, ehuru sökandena icke uppfyllde alla de villkor, som föreskrivas i förut omförmälda kungörelse den 31 december 1917. Ansökningarna äro gjorda av förra lärarinnorna Jenny Maria Sofia Kindberg, född den 14 december 1860, Agda Elisabet Rahmn, född den 21 november 1866, Ellen Lindskog, född den 25 maj 1864, Henrika Scheffer, född den 31 juli 1864 och Hilma Sofia Spångberg, född den 4 juni 1860, samt åtföljas av åldersbevis, vitsord om sökandenas behov av tilläggspension för sitt uppehälle samt specificerade och vederbörligen bestyrkta uppgifter om sökandenas tjänstgöring, avseende vederbörande läroanstalters namn, år för tjänstgöringen, tjänstgöringens art och antal tjänstår.

Jenny Maria Sofia Kindberg avgick från befattning såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid utgången av läsåret 1902—1903 utan att erhålla pension och har därefter icke tjänstgjort annat än som timplärlarinna. Hon har alltså icke kunnat bliva delägare i den med ingången av år 1911 begynnande lärarinnornas pensionsanstalt. Detsamma gäller *Agda Elisabet Rahmn*, som avgick utan pension vid slutet av läsåret 1907—1908 samt *Ellen Lindskoog* och *Henrika Scheffer*, vilka båda avgingo utan pension vid slutet av läsåret 1909—1910. Dessa fyra lärarinnor hava i avseende å tjänstgöringstidens längd till fullo uppfyllt gällande bestämmelser för rätt att erhålla tilläggspension. *Hilma Sofia Spångberg*, som avgick med slutet av läsåret 1926—1927, har ej efter läsåret 1907—1908 haft en tjänstgöring av tio veckotimmar i klasser över de förberedande och har förty icke kunnat bliva delägare i pensionsanstalten.

Skolöverstyrelsen har i särskilda utlåtanden anfört, att sökandena befunne sig i huvudsak i liknande ställning som en del av de lärarinnor, vilka innefattades i de av 1919—1925 års samt 1927 års riksdagar fattade beslut i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående tilläggspensioner åt vissa f. d. lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, samt att det därför syntes överstyrelsen skäligt, att sökandena finge komma i åtnjutande av liknande förmåner som nämnda lärarinnor.

Beträffande *Jenny Maria Sofia Kindberg* yttrar överstyrelsen vidare bland annat: Visserligen skiljer sig sökanden från nyssnämnda lärarinnor i två avseenden. Dels har hon ända till 62 års ålder fortsatt att tidvis meddela några veckotimmars undervisning i klasserna över de förberedande vid statsunderstödd enskild läroanstalt. Men torde detta hennes fortsatta arbete i skolans tjänst snarast utgöra ett plus för henne, när fråga gäller bifall till hennes nu förevarande ansökan. Dels har hon från och med läsåret 1903—1904 haft sin huvudsakliga verksamhet förlagd till de förberedande klasserna och åtnjuter för detta arbete redan pension, delvis baserad på bidrag av statsmedel. Då emellertid sistnämnda verksamhet ligger väsentligt på sidan om nu förevarande fråga och sökandens tjänstgöring före läsåret 1903—1904 omfattar mer än 10 tjänstår, beräknade på sätt i mom. 2 c) av kungörelsen nr 965/1917 säges, torde ifrågavarande verksamhet icke böra utgöra hinder för henne att på grund av sin före nyssnämnda läsår infallande tjänstgöring erhålla rätt till tilläggspension. För att emellertid undvika all möjlighet till dubbelräkning vid bestämmandet av tilläggspensionens storlek torde vara lämpligast, att statsbidrag till sådan pension finge tillgodoräknas sökanden endast för tiden före läsåret 1903—1904.

Vad angår *Agda Elisabet Rahmn*s ansökan anför överstyrelsen bland annat: Den 1 januari 1911, då kungörelsen den 23 december 1910 nr 145 angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter trädde i kraft, var *Agda Elisabet Rahmn* endast 44 år gammal, under det att den yngsta av dem, som tidigare beviljats tilläggspension av här ifrågavarande slag, vid samma tidpunkt uppnått en ålder av icke fullt 50 år (se prop. 155/1927). Under hänvisning till vad sökanden i sin underdåniga ansökan anfört, vill överstyrelsen emellertid särskilt betona dels den omständigheten, att sökandens avgång från sin lärarinnebefattning föranletts

av Åmåls elementarskolas för flickor upphörande i och med inrättandet av den nuvarande statens samskola i Åmål, men att sökanden likväl icke torde kunna komma i åtnjutande av understöd jämlikt kungl. kungörelsen den 11 juni 1907 (Bih. nr 47) angående understöd åt äldre behövande flickskollärarinnor, dels det förhållandet, att sökanden även under tiden efter sin avgång från sagda befattning ägnat sig åt lärarinneverksamhet, ehuru denna icke varit av sådan beskaffenhet, att pension därför kunnat erhållas. Med anledning härav synes det överstyrelsen skäligt, att sökanden må komma i åtnjutande av liknande förmåner som nämnda lärarinnor.

I fråga om *Ellen Lindskog* och *Henrika Scheffer* har skolöverstyrelsen likaledes framhållit, att de genom sin ålder av endast 46 år vid ikraftträdandet den 1 januari 1911 av kungörelsen den 23 december 1910 nr 145 skilja sig från dem, beträffande vilka riksdagen tidigare meddelat beslut. Då emellertid var och en av dessa två sökande vid avgången från anställning vid statsunderstödd enskild läroanstalt innehade icke mindre än 20 tjänstår, beräknade på sätt i mom. 2 c) av kungörelsen den 31 december 1917, nr 965, säges, torde kunna anses, att den huvudsakliga delen av deras verksamhet varit förlagd till nyssnämnda slag av läroanstalter. Överstyrelsen tillstyrker för den skull bifall till deras ansökningar.

Vad slutligen beträffar *Hilma Sofia Spångberg* har skolöverstyrelsen avgivit ett utlåtande, som delvis är lika lydande med utlåtandet över Jenny Maria Sofia Kindbergs ansökning. Helena Sofia Spångberg har efter uppnådd pensionsålder ända till 67 års ålder fortsatt att meddela några veckotimmars undervisning i klasserna över de förberedande vid statsunderstödd enskild läroanstalt. Men detta hennes fortsatta arbete i skolans tjänst torde snarast utgöra ett plus för henne, när fråga gäller bifall till hennes nu förevarande ansökan. Hon har under hela sin tjänstetid — förutom nu ifrågasvarande tjänstgöring i klasserna över de förberedande — haft 17—21 veckotimmars undervisning i de förberedande klasserna av samma läroanstalt. Vidare åtnjuter hon från svenska lärarinnornas pensionsförening en garanterad årlig pension av 317 kronor, delvis baserad på bidrag av statsmedel. Då emellertid sökandens tjänstgöring i klasserna över de förberedande före år 1904 — som var det första år statsbidrag utgick för pensionering av sådana lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, som voro delägare i nämnda pensionsförening — omfattar mer än 10 tjänstår, beräknade på sätt i mom. 2 a) och c) av ovannämnda kungörelse nr 965/1917 säges, synes såväl hennes tjänstgöring i de förberedande klasserna som det förhållandet, att hon åtnjuter nämnda pension, ligga på sidan om nu förevarande fråga och icke böra utgöra hinder för henne att på grund av sin före sagda år infallande tjänstgöring erhålla rätt till tilläggs pension. För att emellertid undvika all möjlighet till dubbelräkning vid bestämmandet av tilläggs pensionens storlek torde vara lämpligast, att statsbidrag till sådan pension finge tillgodoräknas sökanden endast för tiden före år 1904.

Direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt, som yttrat sig över Jenny Maria Sofia Kindbergs ansökning, har meddelat, att en tilläggs pension, tilldelad sökanden enligt de av skolöverstyrelsen föreslagna grunderna, syntes komma att uppgå till 397 kronor.

Statskontoret har avgivit särskilda utlåtanden över samtliga ifrågasvarande ansökningar och därvid icke funnit något att erinra mot bifall till dessa i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

De nu föreliggande ansökningarna äro av huvudsakligen samma art som vissa bland dem, vilka tidigare varit föremål för riksdagens prövning och vunnit dess bifall. Jag tillstyrker därför, att till riksdagen avlätas förslag i ämnet av enahanda innebörd som de framställningar, vilka de senare åren förelagts riksdagen. Vid beräkningen av tilläggspensionen för envar av Jenny Maria Sofia Kindberg och Hilma Sofia Spångberg bör på sätt skolöverstyrelsen framhållit hänsyn tagas endast till den tjänstgöring, hon fullgjort före läsåret 1903—1904, respektive före år 1904.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att envar av förra lärarinnorna Jenny Maria Sofia Kindberg, Agda Elisabet Rahmn, Ellen Lindskog, Henrika Scheffer och Hilma Sofia Spångberg må, utan hinder därav att hon icke uppfyller alla för erhållande av tilläggspension enligt kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspension åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna stadgade villkor, kunna för tid efter utgången av år 1927 komma i åtnjutande av tilläggspension, beräknad enligt grunder, som angivas i berörda kungörelse samt i kungörelserna den 18 november 1921 (nr 702) och den 20 maj 1927 (nr 174) angående ändring i vissa delar av förstnämnda kungörelse, dock att vid sådan beräkning beträffande envar av Jenny Maria Sofia Kindberg och Hilma Sofia Spångberg hänsyn må tagas endast till sådan av henne bestridd tjänstgöring, som infallit före läsåret 1903—1904, respektive före år 1904.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.

